

прежденията на Франция, че ще нападне Русия, ако тя иска да откъсне още земи от Турция, Екатерина отговаря, че „този въпросъ интересува само Русия“ и насочва вниманието си къмъ Кримъ. На срѣщата си въ Черизонъ (18 априль 1787 год.) тя увлича Йосифъ II, който е казалъ по-рано, че „Константинополь прави невъзможно споразумението между две велики държави за подѣлбата на Турция“ и го убеждава да воюва¹⁾. Войната почва на 9 априль 1788 год.. Англия въоръжава срещу Русия сжщо и Холандия, Швеция, Прусия и свиква на 30 декемврий 1790 год. конгресъ въ Свищовъ, заседанията на който траятъ 7 месеци при голѣми бури. Заставили Австрия да изпраздни завзетитѣ земи и Екатерина II бива принудена да спре войната, като се задоволила съ незначителни придобивки.

Възползвана отъ революционнитѣ вълнения въ Франция, Русия подновява скоро военнитѣ действия и съ мира отъ 29 декемврий 1792 год. въ Яшъ откъсва лѣвия брѣгъ на Днестръ, дѣсниа брѣгъ на Кубанъ и Кримъ. Така Русия се настанява вече твърдо на Черното море и построява голѣмото пристанище Одеса.

Следъ войнитѣ на Екатерина самочувствието на Русия е извънредно повдигнато и единъ отъ рускитѣ канцлери съветва вече напълно самостоятелни руски военни и дипломатически действия на Изтокъ.

„Ползата отъ войната презъ 1799 г. е., че тя скъса всички наши съюзни връзки съ чуждитѣ държави. Съ тия държави Русия трѣбва да има само търговски връзки“. На този докладъ императорътъ пише: „святая истина!“²⁾.

б) Наполеонъ I на Изтокъ.

Въ зависимостъ отъ военнитѣ и политическитѣ си проекти, Наполеонъ или е искалъ да запази Турция изцѣло, или е раздавалъ най-равнодушно голѣми нейни части на свои предполагаеми съюзници. Плановетѣ му за окончателната подѣлба на Турция сж били най-фантастични. Нападналъ най-първо Турция въ Египетъ, за да нанесе ударъ на най-упоритата противница на революцията — Англия — той защищава следъ това Турция решително срещу всички, които искатъ да откъснатъ нейни владения. Поради това Наполеонъ влиза въ разбирателство и съ нѣкои отъ мѣстнитѣ племена.

На 22 януарий 1799 год. генералъ Бонапартъ пише отъ Кайро на „гражданина“ султана Типо между другото: „Известно Ви е вече моето пристигане на Червено море съ една многобройна и непобедима армия, горяща отъ желание да ви освободи отъ желѣзното английско робство“.³⁾ Наполеонъ е направилъ всичко, за да привлече египетското население къмъ себе си, обаче, арабитѣ, подклаждани непрестанно отъ английски агенти, сж останали враждебни къмъ него, дигнали най-първо въстание, увлекли и другитѣ племена и при Сенъ Жанъ Даркъ французитѣ претърпѣли поражение отъ съединенитѣ сили на араби, турци, отчасти и на руси.

Къмъ това време, впрочемъ, плановетѣ за подѣлбата на Турция започватъ да се явяватъ, независимо отъ намѣренията на Наполеона. Въ 1800 год. рускиятъ канцлеръ докладва въ подробности на своя императоръ какъ трѣбва да бжде нападната и разпокъсана Турция. Русия трѣбвало да вземе България, Ромъния и Молдава, Австрия — Босна, Сърбия и Влахия, Франция — Египетъ и т. н. Този планъ пропадналъ, понеже се виждалъ фантастиченъ на руското болярство, което не искало да се бие за смѣтка на други държави. За пръвъ пжтъ въ историята на източния въпросъ, се излиза съ подробно изложение за пълната подѣлба на Турция и въ скоро време тази подѣлба става основно начало въ източната руска политика.

Най-първо Наполеонъ е билъ голѣмъ защитникъ на Турската империя. Той не искалъ да смѣни своя врагъ по море — Англия — съ единъ още по-голѣмъ врагъ

¹⁾ Histoire de la politique autrichienne depuis Marie-Thérèse. Par Alfred Michiels. 1861.

²⁾ Россия и Европа. Н. Я. Данилевски 1871 С. Петербургъ, стр. 461.

³⁾ Мишле. История XIX вѣка т. II 1883, стр. 235, 239. Гл. сжщо: L'expansion de l'Angleterre par Y. R. Seeley. Paris. 1885, стр. 339.